

ВОЛОДИМИР РУТКІВСЬКИЙ: ДЕЩО З БІОГРАФІЇ

Свідомство про народження стверджує, що «Рутківський (о, цей витьвір тодішнього сільрадівського писаря!) Володимир Грицьків народився 18 квітня 1937 року» в селі з дивною для радянської влади назвою – Хрестителево – Чернобаївського району Київської, трохи згодом Полтавської, а тепер – Черкаської області у вчительській родині. Перші дитячі враження припадають на початок війни і окупацію, що описані в моїй автобіографічній повісті «Потерчата». Тоді ж уперше взявся до творення віршів.

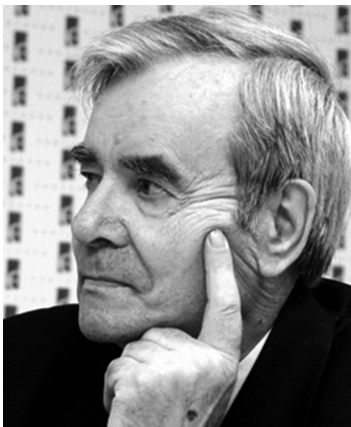
Трапилося це так. Батько, директор Пирогівської середньої школи Глобинського району Полтавської області, пішов на фронт, а ми з матір'ю та п'ятимісячним братом подалися в евакуацію. Повернувшись назад (німці перехопили нас десь на межі Полтавської та Харківської областей), ми знайшли нашу шкільну квартиру розграбованою. Не лишилося навіть моїх дитячих іграшок. І доки мати побивалася над тим, як жити далі, я випитав у таких же, як сам, чотирилітніх хлопців, хто поцупив мої скарби. виявилось, це зробив небіж поліцейського. Я тоді ще не знав, що з ними краще не зв'язуватися, тож на чолі дитячої ватаги пішов до небожа, забрав украдене і товк його писком у спориш доти, доки він зі сльозами не поклявся, що ніколи нічого не крастиме. Ми вже виходили з двору, коли побачили поліцейського, що, похитуючись, брів через міст з гвинтівкою за плечима. Почувши крик небожа: «Дядьку, вони мене вбивають!», поліцейський вихопив гвинтівку і заходився стріляти. Не знаю – у нас чи над нами, проте мені здалося, що він стріляє мені в спину. Тож зі страху зарепетував, як зрозумів згодом, віршами:

Ой, рятуйте ж, добрі люди,

Ой, пропаща ж я людина!

чи «дитина» – деталей уже не пам'ятаю.

Потім ми з матір'ю та братом майже п'ять років поневірялися по чужих хатах, доки не повернувся з війни батько. Потім ще шість років блукали по шкільних квартирах, доки не опинилися в селі Велика Бурімка, того ж таки Чернобаївського району. В ньому ми вперше розжилися на власну хату. Тут, над очеретяними берегами тихої Сули, на порубіжжі між Руссю та Диким Степом, і пройшло моє формування як особистості. Саме в наших місцях, твердили шкільні історики, зупинявся князь Ігор перед історичним походом на половців. І втікав він з полону теж через наші місця. У наших місцях рубався Северин Наливайко, неподалік народився

Володимир Рутківський

козак Морозенко, про якого співалося: «Ой, Морозе-Морозенку, ти славний козаче...». В цих же місцях уперше прозвучала безсмертна «Ніч яка, Господи...», складена нашим земляком Михайлом Старицьким. Власне, історією та легендами тут був просякнтий кожен клаптик землі. До того ж наш шкільний історичний гурток, де я був старостою, прилучився до відкриття місцезнаходження первісної стоянки кінця ашельської (близько 300 тисяч літ тому) епохи. Відкриття

було таким вагомим, що його відомий археолог І. Шовкопляс відніс до найвидатніших відкриттів. Ця подія справила вирішальний вплив на вибір моїх життєвих уподобань. І хоча археологом стати не вдалося, все ж захоплення історією залишилося назавжди і згодом перелилося в історичні романи та повісті.

По закінченні школи навчався в Одеській академії холоду, звідкіля перевівся до Одеського політехнічного інституту. Під час навчання та подальшої роботи на Одеському суперфосфатному заводі «захворів» поезією так, що вже не уявляв свого життя без неї.

Перші мої вірші слабували на модну на той час «виробничу» тематику. Вдячний відомому поетові і чудесній людині В. Гетьману, який переконав мене, що по натурі я лірик. Він же й став редактором першої моєї збірки «Краплини сонця», яка вийшла в одеському видавництві «Маяк» у 1966 р. У ній я прагнув показати труднощі входження молодій людині у доросле життя. Проте дехто з критиків дивився інакше. Так, один з них у рецензії на збірку написав, зокрема, таке (цитую по пам'яті): «Із заводських воріт виходить у світ творчості молодий поет Володимир Рутківський. Нам же здається, що він виходить не з воріт, а з-під заводської підворотні». Після такої оцінки розраховувати на прихильність тодішніх владних структур уже не доводилося. Це я відчув на своїй шкурі під час роботи над другою збіркою «Плоти» (Одеса: Маяк, 1968), коли з неї вилетіло більше половини віршів. До речі, цією збіркою я разом з Борисом Олійником, Романом Лубківським, Петром Осадчуком, Маргаритою Малиновською, Світланою Йовенко та іншими молодими літераторами у 1968 р. представляв молоду українську поезію на IV всесоюзній нараді молодих літераторів у Москві, де ми були визнані найкращою з республіканських делегацій.

Проте тодішні ідеологи вчинили інакше. У 1969 р. було розіслано закритого листа ЦК КПУ, де моє прізвище фігурувало серед прізвищ ідейно хибних літераторів. Як результат – «Плоти» були вилучені з бібліотек, а рукопис нової збірки «Експромт» – з видавничого плану. А в 1972 р. (я тоді працював редактором Одеського облтелерадіокомітету) один з моїх колег-літераторів надіслав до Одеського обкому партії та обласного відділення КДБ листа, в якому звинуватив мене в «оголтелом буржуазном націонализме».

З допомогою Бориса Олійника («Старий, тобі треба шезнути бодай на два роки, аби про тебе забули») я поступив на Вищі літературні курси в Москві. Повернувшись за два роки, зрозумів, що мене не забули – збірки, що я їх подавав до видавництва, або відхилилися, або редагувалися до невпізнання.

Аби не плодити «калік», я почав роздумувати про зміну літературного жанру. Невдовзі написав повість «Ганнуся». Проте й вона була прийнята в багнети. Тож довелося самому перекласти її на російську і запропонувати московській «Детской литературе», де вона вийшла у рекордний строк, а мене оголосили продовжувачем традицій «Голубой чашки» самого Аркадія Гайдара. Аналогічна доля спіткала і казкову повість «Бухтик из тихой заводи», яка, до речі, була визнана однією з найкращих дитячих повістей Радянського Союзу. Українською ж мовою ці повісті побачили світ лише наприкінці існування СРСР. Забігаючи наперед, скажу, що окремою книжкою «Ганнуся» побачила світ 2012 р. у «Видавництві Старого Лева». Там же 2014 р. вийшло її продовження – «Ганнуся. В гості до лісовика».

Десь у середині 1980-х я замислив розкрити кілька маловідомих сторінок нашої історії. Виходив з того, що юне покоління повинне знати справжнє, а не нав'язане нам минуле. Я був переконаний, що наша історія нічим не поступається історії англійській чи французькій, не кажучи вже про американську чи російську.

У 1986 р. була написана повість-легенда «Сторожова застава» – розповідь про українського велета Іллю Муровця та його побратимів Олешка Поповича та Добриню Микитовича. У 2002 р. вона була удостоєна премії ім. Лесі Українки, а нещодавно за її мотивами було поставлено однойменний кінофільм.

Але понад усе мене цікавили початки становлення такого світового феномену, як українське козацтво. Перший роман – «Джури козака Швайки» – було написано у 1987 р. й опубліковано (в скороченому вигляді) у журналі «Однокласник».

Проте минуло 12 років, доки на неї звернув увагу видавець і власник уже легендарної «А-Ба-Би-Га-Ла-Ма-Ги» Іван Малкович. Він же наполіг, аби я написав продовження «Джур...». Тож у 2009 р. вийшли «Джури-характерники», а ще за рік – «Джури і підводний човен». Радий, що у 2012 р., вперше в історії літератури незалежної України ця трилогія для дітей здобула найвищу літературну відзнаку – премії ім. Т. Г. Шевченка. У 2015 р. вона стала тетралогією. Зараз кінокомпанія Медіастар працює над створенням фільму про джур, де я є одним зі сценаристів.

Найбільше клопотів було пов'язано з роботою над історичним романом «Сині Води», який закінчив десь у 2002 р. Я був настільки переконаний у важливості своєї праці, що поніс її до Комітету по пресі, а також в Інститут історії України, аби заручитися там підтримкою при виданні. Проте замість підтримки мене почали розпитувати, якими джерелами я користувався під час роботи, а також переконували, що своїм необережним твором я можу посварити Україну з північним сусідом. Тоді ж я і довідався, що за радянських часів були заборонені навіть згадки про битву на Синіх Водах. Адже в історії відома лише одна битва з татаро-монголами – 1380 р. на російському Куликовому полі. А всі інші, в тім числі і битва на Синіх Водах, що відбулася на 18 років раніше – то брехня і вигадки русофобів. Вдячний братам Капрановим, які видали цей роман у 2003 р., бодай і в дуже скороченому вигляді. Вдячний і інтернет-ресурсу «Літакцент» та видавництву «Темпора», завдяки якому в 2011 р. побачили світ «Сині Води» у повному обсязі. Вдячний також агентству Бі-Бі-Сі та посольству Великої Британії в Україні, що відзначили цей роман як кращий твір України за 2011 р. У 2014 р. цей роман, адаптований для юнацтва, вийшов у видавництві «Навчальна книга – Богдан».

Я глибоко переконаний у тому, що в нас є два рівноцінно могутніх крила – історія та міфологія. Тож багато часу віддав і роботі над творами, де головними героями є персонажі з народних казок. Останнє, перероблене видання повісті «Бухтик з тихого затону» вийшло 2012 р. у видавництві «А-Ба-Ба-Га-Ла-Ма-Га». Нещодавно у «Видавництві Старого Лева» вийшло також перероблене і доповнене видання казкової повісті «Гості на мітлі». Готую до видання ще одну казкову повість – «Щирик зі Змієвої гори», яка була написана ще 2003 р. і має бути заключною книжкою своєрідної казкової трилогії.

Оце запропонував «Видавництву Старого Лева» невеличку повість для найменшеньких і чекаю, що з цього вийде.